

52

Het Zelle tussen Hengelo en Ruurlo

Al in 1326 wordt 't Goet te Zelle' genoemd met als bezitter Pelgrim van Zelle, maar hoe de vererving plaats vond, is ons helaas niet overgeleverd, want eerst in 1403 vindt de volgende belening plaats, wanneer Grietken van Selle, ongetwijfeld een nakomlinge van Pelgrim, beleend wordt met 'Selle en de Hederick'.

Laatstgenoemd goed behoorde in 1378 aan Evert van Zelle en in 1387 werd het in leen gegeven aan Gerrit van Zelle. Over de familieverhouding van beide heren zijn wij niet geïnformeerd; mogelijk waren zij broers en Gerrit zou de vader van Grietken geweest kunnen zijn, maar het zou ook kunnen, dat Evert de

Kort na de aankoop door de Van Dorths is het huis verhoogd met een lage bovenverdieping.

vader van Gerrit was en laatstgenoemde een kleinzoon van Pelgrim.

Hoe dan ook, het goed bleef in de familie, maar dat zou het niet lang meer blijven. Grietken, of Margriet, huwde met Steven van Kervenheim en hun financiële positie moet vrij zwak zijn geweest, want in 1427 draagt zij 'dat erve ende goet te Zelle' op aan Agnese Bentinck, echtgenote van Dirck van Baer, echter met het beding dat zij of haar erven dit mogen inlossen met 576 Rijnlandse guldens binnen tien jaar, oftewel kunnen terug kopen binnen tien jaar. Kennelijk zijn zij daarin geslaagd, want in 1439 wordt Margriet weer met het Zelle beleend. Haar zoon Gerrit legt voor haar de leened af, dus waarschijnlijk is haar echtgenoot dan al overleden. Steven van Kervenheim wordt in 1447 beleend en hij zal een broer van Gerrit zijn. Hij belast het goed met 35 molder rogge, te lossen in acht jaar bij verlies van het leen, dus financieel was het er niet veel beter op geworden en in 1467 verpandt hij min of meer aan zijn broer Gerrit 'dat halve erve ende goet te Zelle, groot ende cleijn', om deze helft tenslotte in 1473 helemaal aan hem over te dragen. Twee dagen daarvoor heeft hij de andere helft opgedragen aan Derich Mennynck, zodat er van dat moment twee Zelle's bestaan, die ieder een eigen leven gaan leiden totdat zij zo'n twee eeuwen later weer verenigd zullen worden. Het kleine Zelle vererft van Gerrit van Kervenheim op zijn zoon Henrick die er in 1491 mee beleend

wordt, Hij laat het op zijn beurt in 1551 na aan zijn dochter Jutta, gehuwd met Christoffel van Munster. Maar ook onder de Van Munsters zal de situatie niet veel rooskleuriger worden. Jutta's zoon Johan vernieuwt de leeneed voor haar in 1563 en haar zoon Vijth krijgt in 1580 tweemaal uitstel, maar wordt het jaar daarop met het Zelle beleend, waarbij vermeld wordt: 'Sijn broder Henrick vertijt op sijn recht', oftewel verzaakt zijn recht, hetgeen we waarschijnlijk moeten opvatten als afstand doen van zijn aanspraken. De gedachte dringt zich dan op, dat het goed naar Henricks zin te zwaar belast was en dat hij daarom graag zijn broer met het zaakje opzadelde. Vijth moet tweemaal getrouwd zijn, want hij vermaakt het goed in 1596 aan de kinderen uit zijn tweede huwelijk, met de bepaling dat die uit zijn eerste huwelijk het tegen betaling van 1500 gulden mogen inlossen. Ook hier dus weer geldproblemen!

Vijth herroept dit alles weer na de dood van zijn zoon Berent uit zijn eerste huwelijk en tuchtigt zijn vrouw Agnes Meyers met het kleine Zelle, hetgeen inhoudt dat hij een rente uit het goed geeft als een soort oudedagsvoorziening, en laat het goed vervolgens na aan hun zoon Christoffel, die er in 1634 mee beleend wordt.

Wanneer Christoffel echter vroegtijdig dit aardse tranendal verlaat, wordt zijn moeder Agnes Meyers zijn erfgename, maar ook die verwisselt kort daarna het tijdelijke met het eeuwige en zo wordt Christoffel's broer Sondach de gelukkige eigenaar. Die wordt op 10 oktober 1636 beleend, maar draagt op dezelfde dag het spul weer op aan zijn zuster Catharina. Geldzorgen? Daar heeft het alle schijn van!

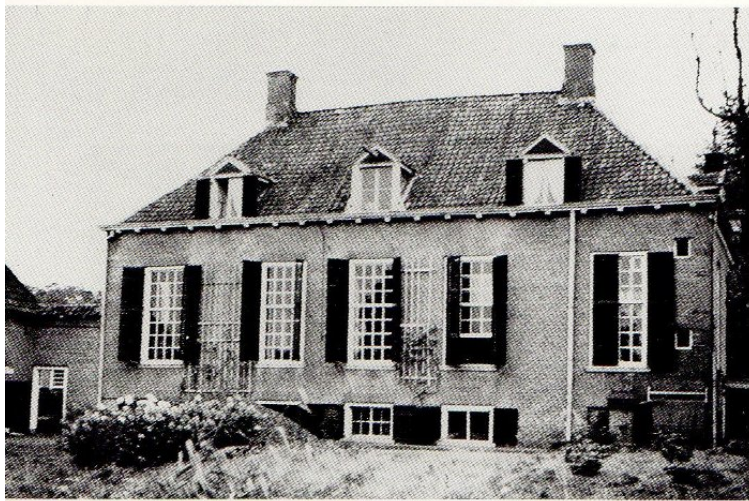
Het Zelle blijft zich kenmerken door een bijzonder ingewikkelde erfopvolging. Sondach herroept de beschikking van 1636 later weer, tuchtigt zijn vrouw Christina van Hardenberch en bepaalt verder, dat na hun dood het goed zal komen aan zijn

zuster Catharina, 'mits daarvan uijtkeerende aen Roeloff van Munster, Sondach van Munsters nagelatene broeders soone, de somma van 600 daeller' en hij doet dat in 1643. Toch loopt alles weer anders. In 1649 worden met het Kleine Zelle Emerentiana en Agnis Margaretha van Hardenberch beleend en een jaar later gebeurt dat voor Anna van Munster, de oudste zuster van Sondach en wel voor 1/6 deel. En nog steeds is de financiële situatie niet bijster florissant, want Emerentiana laat haar echtgenoot Hendrich de Wolff haar gedeelte belasten met 1500 gulden ten behoeve van Jan Engelbert van Westerholt.

Dan heeft de familie kennelijk genoeg van alle problemen rond het kleine Zelle, want in 1671 dragen de predikant Hermannes Luessink, echtgenoot van Emerentiana van Hardenberch, alsmede Reinder Christoffel de Wolff, gehuwd met Agnes Margartha van Hardenberch 5/6 deel van het goed op aan Dr. Engelbert Tilman Grothe, die het jaar daarop het resterende 1/6 deel overneemt van Johanna Meyers, weduwe van Jan Wicherts van Tongeren en dochter van Anna van Munster.

Hoe was het intussen gegaan met de andere helft van het Zelle, nu groot Zelle genaamd?

Wel, Derich Mennynck, aan wie van Kervenheim dat deel had overgedragen, liet dat na aan zijn zoon Goossen, doch wegens diens verblijf in het buitenland werd diens broer Reiner in 1484 met het goed beleend. Goossen laat het in 1512 na aan zijn zoon Derck die waarschijnlijk ongehuwd of kinderloos komt te overlijden, want hij laat het in 1542 na aan Evert Meyerinck, mogelijk aangetrouwde familie. Aangezien Evert's oudste zoon Bernt afstand doet van zijn rechten, vervalt Groot Zelle aan diens jongere broer Evert die er 1548 mee beleend wordt. En 1573 geeft weer een nieuwe eigenaar te zien, Evert's zoon Johan, gehuwd met Marritgen ten Kolcke, maar al vrij spoedig daarna moet hij zijn overleden, want zijn weduwe laat in 1580 haar minderjarige

HET ZELLE

Het Zelle van de achterzijde gezien.

Bijzonder fraai is de ligging in een laat-achttiende-eeuws lanenstelsel.

kinderen met het goed belenen. Die kinderen Evert en Johan, vertoeven beiden in het buitenland (als militair) en daarom wordt in 1599 voor hen de leeneed door een gevolmachtigde afgelegd. Is het vanwege hun afwezigheid, of spelen ook hier weer financiële perikelen mee? We weten het niet, maar vermoedelijk zijn ook de Meyerincks hun goed liever kwijt dan rijk geweest en in 1617 dragen Johan Meyerinck en zijn echtgenote Susanna Volters het Grote Zelle op aan Gerritjen van der Heyden, weduwe van Jorden Kanis. Zij zal hertrouwd zijn met Henrick Everwijn en wanneer zij overlijdt, komt het goed in 1625 aan Gijsbert van der Heyden en zijn medeerfgenamen als erven van hun zuster Gerritjen, maar in hetzelfde jaar wordt ook Mechteld van Everwijn beleend als erfgenaam van haar moeder Gerritjen voornoemd. Haar aandeel laat zij vererven op haar oom Everhard van der Heyden in 1625.

Van Everhard gaat het goed in 1652 over op zijn zoon Arnoldt, maar diens moeder Catryna Cribbers laat twee jaar later een magescheid, een verdeling, opmaken en op grond daarvan wordt Johan van der Heyden beleend en hij draagt het Grote Zelle over aan Dr. Engelbert Tilman Grothe die er in 1669 mee wordt beleend. Wanneer de nieuwe eigenaar twee jaar later ook het Kleine Zelle koopt, zoals we hierboven zagen, is het goed weer in één hand. Onder de meer gefortuneerde Grothe's zal het Zelle een betere toekomst tegemoet gaan.

Engelbert Tilman Grothe was de echtgenoot van Jacoba Cremers en in 1647 werd hij burgemeester van Zutphen. Uit het huwelijk werd een zoon Jacob geboren die in 1699 met het

goed werd beleend en in 1702 Margaretha Pit tot levensgezellin koos. Van hun 17 (!) kinderen zou hun zoon Engelbert Tilman het Zelle erven en in 1752 werd hij ermee beleend. Hij overleed ongehuwd in 1772 en werd opgevolgd door zijn broer Jan of Johan. Dr. Johan Grothe was gehuwd met zijn nicht Bregitta Margaretha van Dam en heeft maar kort kunnen genieten van zijn nieuwe bezit, aangezien hij al in 1775 overleed, het Zelle nalatende aan zijn zoon Jacob Engelbert Tilman. Die overleed in 1811 ongehuwd op het Zelle; zijn broer Laurens Carel stierf er in 1815, eveneens ongehuwd. Pas in 1829 zal de nalatenschap zijn geregeld, want toen werd Arnold Engelen, zoon van de zuster van beide broers, eigenaar. Na hem vererft het op Alexander Jan Grothe, oomzegger van Dr. Johan Grothe en zoon van diens broer Laurens.

Alexander Jan had uit zijn huwelijk met Louise Elisabeth Roosmale 8 kinderen en die hebben na de dood van hun vader in 1838 het Zelle verkocht aan Reiner Engelbert baron van Dorth tot Medler die het bestemde voor zijn zoon Clemens Augustus Ignatius Antonius Gerardus, echtgenoot van Louise Juliana Francisca Antonetta barones van der Heyden. Wanneer die in 1875 kinderloos overlijdt, gaat het Zelle naar zijn oudste broer, Zeno Theodorus Jan Herman, echtgenoot van Elisabeth Marie Cornelia Wilhelmine barones Hacfort tot ter Horst. Hij overleed in 1886 en het Zelle kwam aan zijn dochter Anna Louise Clementine Marie, gehuwd met Jhr. Willem Frederik Hendrik Joseph Bosch van Drakestein. Hij overleed in 1921; zij in 1923 en het landgoed kwam aan hun zoon Eugène Eric Leander die ongehuwd in 1942 overleed en het Zelle op zijn beurt nalaat aan Clemens Zeno Gijsbert Adriaan Josef baron van Dorth tot Medler, gehuwd met Theodora Theresia Maria Regout, zodat het Zelle weer terugkeerde in de familie van zijn moeder. De nieuwe eigenaar heeft er slechts vijf jaar plezier van gehad, want hij overleed in 1947, 't Medler nalatende aan zijn zoon Reinder Engelbert, terwijl het Zelle naar diens jongere broer Zeno Lodewijk Antoon ging, in datzelfde jaar in het huwelijk getreden met Maria Emma barones de Weichs de Wenne. Hij werd de nieuwe eigenaar. Op het huis staat een windvaan met het jaartal 1792 en dat zou kunnen wijzen op een herbouw in dat jaar, hoewel het huis mogelijk nog oudere bouwdelen in zich herbergt. De oorspronkelijke vorm is die van een huis met boven een souterrain een hoofdverdieping, maar kort na de aankoop door de Van Dorths is het huis aan de bovenzijde verhoogd met een lage bovenverdieping. De bijgebouwen werden iets eerder dan het hoofdgebouw opgetrokken, namelijk in 1787 en 1790, hetgeen er op zou kunnen wijzen dat het huidige huis op de plaats van zijn voorganger staat.

Bijzonder fraai is de ligging in een laat-achttiende-eeuws lanenstelsel. Enige boerderijtjes op het landgoed zijn verbouwd tot vakantiewoning en ook werden er wat Finse bungalows gebouwd, die het gehele jaar door verhuurd worden. Recentelijk is een golfbaan aangelegd.